

*Révész Béla egyetemi docens,
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Politológiai Tanszék*

Az állambiztonság a nemzetbiztonságban: a titkos szolgálati átalakulás¹

A rendszerváltás politikai átalakulásának valamint a titkosszolgálatok változásainak elemzései jelentős eredményekkel jártak, de gyakorlatilag csupán egyik vagy másik szegmens vonatkozásában; a két folyamat kölcsönhatásának, kapcsolatuk valódi tartalmának feltárása eddig elmaradt.

– A politika, a sajtó és a közvélekedés leegyszerűsített tematizációja folyamatosan befolyásolja a kutatások irányait, témaköreit, ezért következtetései többnyire visszaigazolják a legkülönbözőbb ideológiai intenciókat. Pedig pl. a „tisztá” rendszerváltó politikai erők és a diktatúrát kiszolgáló „gonosz” állambiztonság dichotómiája a valóságban így nem létezett, még ha ez a szemlélet meg is könnyítette a helyzet utólagos értelmezését. Mai ismereteink birtokában azonban már lehetőség nyílik a differenciáltabb és tárgyilagosabb értékelésre.

– A jelenségcsoport vizsgálata szinte kizárólagos letéteményesének mindmáig a történeti megközelítések bizonyultak, hiszen a kutathatóság tartalmi és időbeli határait szigorúan kijelölték a iratok visszaminősítésének törvényi feltételei. Pedig a más természetű – jelen kutatásban elsősorban: politológiai, jogtudományi, szociológiai – megközelítések alkalmazása nem csak az egyes társadalmi, politikai, intézményi vonatkozások folytonosságát és / vagy megszakítottságát tehetik egyértelműbbé, de jelezhetik a társ-szaktudományok számára, hogy ezen az eddig általuk elhanyagolt területen megválaszolendő kérdések sorakoznak.

---

¹ A Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Karának Politológiai Tanszéke volt a házigazdája a Magyar Politikatudományi Társaság reprezentatív szakmai eseményének, a XVI. Politológus Vándorgyűlésnek, melynek megrendezésére a „Válság – Választás – Demokrácia” címmel került sor 2010. június 18-19. között Szegeden. Jelen írás a Szerző konferencián elhangzott előadásának szerkesztett változata.

Az eredeti hipotézisek bizonyítása / cáfolata olyan adatbázis kialakítása nyomán történhet, amely az iratforrások párhuzamos feltárását igényli. (Időnként kiderül, hogy az ugyanazon jelenségre vonatkozó dokumentáció feldolgozása azért kaphatott eltérő, esetenként ellentétes értelmezést a különböző feldolgozásokban, mivel az egyes iratok eltérő környezete a legkülönbözőbb interpretációkat tette lehetővé.) Ennek során a korszakra és a témára vonatkozó másodlagos forrásokon túl négy levéltárból több mint ezer feltáratlan és publikálatlan irat áll rendelkezésre a tervezett szintetizáló munka elvégzéséhez.

*

A rendszerváltás politika- és társadalomtörténeti leírása és feldolgozása előbbre jár, mint a korszak állambiztonsági jellegű változásainak a feltárása. Magyarozatképpen megemlíthető, hogy utóbbiak esetében – titkosszolgálati természetük folytán – közel sem megismerhetők, áttekinthetők teljes mivoltukban a történések, hamarabb elakad a mélybe hatolni kívánó kutatói kíváncsiság, sőt, még a felszínre kerülő bizonyítékok hitelessége is – szintén az alkalmazott titkosszolgálati eszközök és módszerek sajátosságaiból következően – megkérdőjelezhetők. A jelenség egészéből talán csak az alapvetés egyértelmű: a történetileg kialakult társadalmi-hatalmi struktúrák részeként létrejött és szükségképpen azóta is működő titkosszolgálatok egyszerűbb vagy fejlettebb formában, de mindenkor *rejtett intézményi keretek között, nem nyilvános szabályozással, titkos állománnyal, operatív módszerekkel és speciális technikákkal* vesznek részt a legkülönfélébb formájú államhatalmak szuverenitásának védelmében. Az információhiány a diktatúrákban nagyobb, demokráciákban kisebb mértékben, de misztikus homállyal övezi ezen szolgálatok tevékenységét. Az „ellenség” előli rejtőzés a „baráti” tekintet elől is elvonja az információt, és természetesen vesztese ennek a titkolózásnak az emberi megismerés legracionálisabb rendszere, a tudomány is. A történelmi tapasztalatok szerint annak, hogy e sajátos kutatási objektum vonatkozásában a sejtések, találgatások tudományos érvelés útján is igazolható ismeretökké szerveződhessenek, kedvező politikai kondícióknak is fenn kell állniuk. A titkosszolgálati struktúrák titkai ugyanis többnyire a hatalmi vezetők/vezetés cseréje, de nem ritkán politikai elitek, rezsimek, rendszerek váltása idején tűnnek elő, legalábbis az új hatalom vezetése által hasznosnak tűnő és ezért engedélyezett mértékben és módon. Ilyen időszakokban a nagy leleplezések közelíthetnek ugyan az objektív (rész)igazságok felé, de ahogyan az információk visszatartása, úgy „csepegtetésük” is kikezdheti a tudományos megismerés kritikai élet, függetlenségét, egyben hitelességét is. A titkosszolgálatok kutatásának konjunktúrája ezért

többször a nagy politikai, társadalmi megrázkódtatásokhoz kötődik, amikor az új politikai rendszer a tudomány legitimációs hatását is fel kívánja használni a korábbi politikai vezetés bírálataira, illetve saját hatalma hitelesítésére. Ennek pedig legalkalmasabb eszköze, a korábbi vezetés gonosz, amorális, korrupt, cinikus és kegyetlen vonásainak minél teljesebb bemutatása. E leleplezésekhez „örömmel” csatlakozik a közhangulat és -vélemény, amely természetes antipolitizációjánál fogva erkölcstelennek tekint mindenféle hatalmi tevékenységet, másfelől a tudomány, amely számára viszont az a legfontosabb, hogy az eddig csak sejtett, de elrejtett politikai információk hirtelen felszínre kerülnek, így megismerhetővé, kritikailag feldolgozhatóvá válnak.

A kommunista rendszer összeomlása az 1980-as és 1990-es évtized fordulóján a titkosszolgálatok történetében is szakaszhatárt jelentett. Kelet-Európa korábbi politikai struktúráinak legfontosabb elemei az erőszakoszervek, köztük a titkosszolgálatok voltak. A közvélemény a titkosszolgálatok továbbélését-átalakulását gyanakvással szemlélte. A bizalmatlanság fő oka a titkosszolgálatok mindenkor titokzatossága volt. Kétségtelen, hogy nem lehet merev cezúrát vonni a rendszerváltás előtti diktatúra állambiztonsági szolgálata és a demokrácia jogállamiságának nemzetbiztonsági szolgálatai közé. Ugyanakkor a titkosszolgálatoknál tapasztalható folyamatosság jelei megkérdőjelezzik valódi átalakulásukat. A szolgálatok hatalomközelisége rendszereken átívelő szerepeket, attitűdöket is kialakít. A struktúrák és a belső szabályozás fennmaradása pedig még nagyobb állandóságot mutat, mint a személyi összetétel folyamatossága. Valószínűleg semmiféle szabályozás automatikusan nem zárja ki a titkosszolgálatok politikaközeli, azt befolyásoló működésének lehetőségét. Ezért az alkotmányos garanciákon és a jogi szabályozáson túl fokozott jelentősége van a politikai hatalmat korlátozó demokratikus politikai környezet és kultúra kialakításának is. A titkosszolgálatokat politikai jelentőségük teszi a politológiai kutatások szükségképpeni tárgyává, amely megközelítést jelent munka is alkalmazni kíván.

Miközben a rendszerváltás politika-, társadalom- és gazdaságtörténetéről folyamatosan bővülnek ismereteink, az állambiztonsági / nemzetvédelmi átalakulásról jóval kevesebbet tudunk és szinte teljesen kívül esik a tudományos érdeklődés látókörén a kettő viszonyának a elemzése, azaz: milyen helyet foglaltak el a titkosszolgálatok az átalakulás menetében, maga a rendszerváltás miként befolyásolta a szolgálatok változásait, és melyek a rendszerváltás és a titkosszolgálatok releváns összefüggéseiből adódó legfontosabb társadalmi, politikai, jogi, szervezeti és személyi következmények.

Az egypártrendszer lebontása, a jogállamiság alapintézményeinek kialakítása jelentős mértékben a politikai rendőrség diktatórikus funkcióinak felszámolásával volt azonos. A többpártrendszer követelésének intenzitása egyben kifejezte a különböző politikai tényezőknek a szocialista állambiztonsági rendszerrel való szembefordulása mértékét is, és ez fordítva is érvényesnek bizonyult. De éppen azért, mert a pluralizmus körüli értelmezési vita a radikális ellenzékiektől nem csupán az állampárt ideológusaikig, de magának a politikai rendőrség vezetői csoportjáig bezárólag sokszereplőssé vált, így érthető, hogy a politikai rendőrség jövőbeli helyzetét illetően is a legkülönbözőbb, legeltérőbb koncepciók, tervek, elképzelések, alternatívák fogalmazódtak meg – és ezek túlnyomó többsége mindmáig nem került a nyilvánosság elé. Ennek a bonyolult időszaknak a tényleges szereplői és ezek valódi szándékai csak lassan válnak láthatóvá. Ennek oka részben a korabeli iratok megsemmisülése, -semmisítése, részben pedig kutathatóságuk (indokolatlan) szigorú feltételeiben keresendők.

Ha a kutató forrásként irattári szempontból minősített iratokra is támaszkodni kíván, fel kell készülnie arra, hogy nagyobb eséllyel vallhatnak kudarcot elképzelései, mint más, „civil” természetű kutatások esetében. Évek múlva, visszatekintve a rendszerváltás utáni időszak ez irányú törekvéseire, az akkori érdeklődő meglepve fedezheti fel, hogy az 1990-es években a tényleges kutatási eredmények mértékét mintha meghaladná a kutatás feltételeivel, lehetőségeivel, akadályaival foglalkozó írások és tanulmányok köre. A módszertani jelentőségen túlmutató kérdésről van szó. Lényeges politikai és közjogi érdekek fűződnek ugyanis az egyes iratok napvilágra kerüléséhez, vagy éppen végleges eltűnésükhöz. Pedig társadalmi értelemben nem kevesebbről van szó, mint a rendszerváltás sikereinek és kudarcainak megértéséről, szocio-mentális feldolgozásáról. A kellő önismeret kialakításához nélkülözhetetlen – és sokat hivatkozott – „információs kárpótlás” a társadalom kiegyensúlyozott morális állapotának a kialakulásához is hozzájárulhat. Bár a kutatás lehetőségeiről és korlátairól zajló vita politikailag/ideológiailag is erősen színezett, mégis kutatás-módszertani szempontból is általánosítható néhány megállapítás:

1. A tudományos kutatás hatályos jogi szabályozása – részben ennek politikai természete folytán – mindmáig hézagos, ellentmondásos, felülvizsgálata és korrekciója – a nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével is – elkerülhetetlen.
2. Pontos forráskataszterek kialakítására lenne szükség, mivel hiányuk folytán nehezen vagy egyáltalán nem állapítható meg a megsemmisült, a megsemmisített, illetve az ismeretlen helyen lévő iratok köre.

3. A „folyó ügyeket” érintő iratokra hivatkozással a kutatási engedélyek megtagadása meghatározatlan ideig az iratkezelő szervezet belügye maradhat – hatékony külső ellenőrzés híján.
4. Gyakori probléma, hogy a kutatási cél kényszerűen módosul, mivel az eredeti tervnek megfelelő iratok nem kerülnek elő; így végül az – akár véletlenül – előkerült dokumentumok határozhatják meg a kutatás (új) irányát, nem pedig fordítva.
5. A fennmaradt iratállomány hitelességét nagyfokú bizalmatlansággal kezelő kutatók körében megfogalmazódott az a szkeptikus nézet is, amely szerint a kommunista korszak újonnan megnyíló irattárai teljesen alkalmatlanok a történelem hiteles bemutatására.

Az mindenesetre kétségtelen, hogy a jogszabályok adta – előnyös vagy kedvezőtlen – lehetőségek keretei között valóban megindult az a kutatómunka, amelynek eredményeként az elmúlt években egyre nagyobb számban kapnak nyilvánosságot a zárt irattári és levéltári dokumentumok. Az eddigi iratközlések azonban e dokumentumok feltárásának jelentőségét főként azonnali nyilvánosságra hozataluk tényében látták, és így kevésbé párosultak a kritikai forráskiadványok feldolgozására és közzétételére vonatkozó módszertani szabályok betartásával. Ez voltaképpen az ismeretterjesztő-népszerűsítő publikációk, illetve a tudományos kutatások közötti határvonal elmosódásához vezetett.

A fentiek alapján könnyen lehet, hogy inkább a megválaszolandó kérdések sokasodtak, mintsem hogy a biztos ismeretek köre tágult volna. Két közkeletű rögeszme, legenda, mítosz lebeg a közelmúlt és a jelen homályában, amelyek cáfolata éppúgy várat magára, mint esetleges igazolásuk. Az egyik szerint a rendszerváltást lényegében az állambiztonsági szervek segítségével vezényelte le egy szűk, konspiráló csoport. Ennek célkitűzései, szándékai, tervei valósultak meg az átalakulás során, és valójában ennek tagjai mentették át – gazdaságivá konvertálva – korábbi politikai hatalmukat. Ezzel szemben a másik álláspont az ellenzéki értelmiségi-politikai elit „heroikus harca”-ként szeretné láttatni a rendszerváltás egészét, amely a demokrácia és a jogállamiság diadalát eredményezte a rút zsarnokság felett. A helyzet furcsasága az, hogy mindkét teória mellett és ellen felsorakoztathatók érvek, végső soron akár forrásértékű dokumentumokra is támaszkodva. E folyamat rendkívüli összetettsége általában nem zavarja azokat, akik szilárd elkötelezettségei valamelyik kizárólagos ideának, miközben az ilyen típusú érvelések olykor alkalmasak egy racionális indoklási folyamat látszatát kelteni.

Az iratok hiánya az elemzés torzulásaihoz vezethet oly módon is, hogy az éppen rendelkezésre álló dokumentumok jelentősége aránytalanul felértékelődik akkor is, ha az események valódi menetében csupán bagatell epizódról van szó. Másfelől az iratok – ha mégis rendelkezésre állnak – ugyanúgy képesek hiteles tájékoztatást nyújtani, mint teljes mértékben félrevezetni. Ráadásul a titkosszolgálatok területén egy dokumentumról eleve feltételezhető a szándékoltan dezinformatív funkció, így pedig az irat „fedő” jellege kiszámíthatatlan (mások számára: jól kiszámított) irányba terelheti a figyelmet. Közismert (hiba)források lehetnek az egyre szaporodó számban megjelenő és a legkülönbözőbb megbízhatóságú visszaemlékezések is. Ezek általában alig többek fikatív elbeszélő szerkezettel, sajátos nézőponttal rendelkező narratíváknál, mégis természetes igényt támasztanak arra, hogy a történelmi dokumentumok hitelességével fogadják őket. Mindezekből – pesszimista módon – az valószínűsíthető, hogy a rendszerváltás és ezen belül az állambiztonsági szervek valódi története teljes egészében soha nem válik ismertté. Az értelmezést, magyarázatot kívánó események mögött általában sejthető az oksági összefüggések bizonyos minimuma. Ha ez is rejtve marad, akkor csak a találgatások szintjén indulhat meg az „oktuldajdonító ítéletek” kialakítása.

Ha a rendszerváltás / titkosszolgálat-átalakulás kapcsolatrendszerét kívánjuk vizsgálni, elsőként az állambiztonsági szervek belső konfliktusaira és azok kihatásaira kell felfigyelnünk. Mi történt volna akkor, ha a Belső Biztonsági Szolgálat az általuk kidolgozott és képviselt jogállam-fogalom kizárólagossága mellett tört volna lándzsát, és ezen törekvésüket külső politikai, ideológiai álláspontok is megerősítették volna (mint ahogyan a „szocialista jogállam” hívei ezt alkotmányos tétellé is kívánták emelni)? Kik és milyen mértékben támaszkodtak az állambiztonsági jelentésekre a hatalom reprezentánsai közül, és milyen eredménnyel? Vajon ezek az iratok az improduktív információgyűjtés szenvedélyét, vagy a „mi mindent tudunk” fölényét jelentették-e mindenkori felhasználóik számára? A feleslegesség-tudat, az elhivatottság, esetleg a fanatizmus határozta-e meg a belsőleg igen összetett hivatásos, elhárító tisztii állomány ekkori döntéseit? Sejtették-e, hogy amikor 1986-tól az ellenségkép az „összeesküvés-elméletek” felől átcsúszott az „ideológiai diverzió” koncepciójának irányába, akkor már defenzívába szorult a belbiztonsági szervezet? Érezték-e, hogy a biztonsági szolgálat hagyományos világképén a felső politika már túllépett? Vagy inkább azoknak volt igazuk, akik úgy vélték, hogy bárhogyan is alakul a nagypolitika, ezek az információk valamilyen módon mindig fontosak maradnak?

Az állambiztonsági szolgálat problémáinak felsőszintű, politikai megítélése és az operatív munka végrehajtási szintje 1989 elejétől láthatóan egyre távolabb kerültek egymástól. Ugyanakkor újabb, láthatatlan összefonódások és – tartós vagy taktikai – együttműködési formák is kialakultak. Vajon mennyit profitáltak ekkor a politikai vezetés bizonyos csoportjai abból, hogy jobban, gyorsabban informálódhattak másoknál? Nyilván nemcsak az ellenzék / MSZMP dichotómia mentén vált szét a politikai mező, tagoltsága ennél jóval differenciáltabb volt. Hogy mennyiben voltak, lehettek áldozatai, hősei esetleg kollaboránsai ennek a folyamatnak az ellenzék bizonyos csoportjai, egyes résztvevői – azt is csak találgatni lehet.

Az tény, hogy minden állambiztonsági szerv, de főképpen a Belső Biztonsági Szolgálat a politikai rendszer részeként működött. A telefonlehallgatások, helyiség-lehallgatások, megfigyelések, titkos kutatások, bizalmas nyomozások mindig rendkívül költséges operatív eszközök bevetését jelentették, a feldolgozás, értékelés, jelentés, nyilvántartás munkája további nagy létszámú apparátust igényelt. Egy nagy szervezet, amely sokféle munkát végzett. „A ‘cég’ együtt bukott a rendszerrel” – sóhajtott fel rezignáltan a belső elhárítás utolsó csoportfőnöke. Szkeptikusabb szemlélők szerint viszont nem is olyan végleges ez a bukás, főként, ami a ‘céget’ illeti. Utóéletének firtatása eddig gyakran a napi politizálás terepére sodorta a figyelmet. Mindenesetre két évtized elteltével már meg lehet próbálni szakmai válaszokat is adni az eddig megválaszolatlan kérdésekre. Úgy tűnik, a rendelkezésre álló iratok megalapozottabb következtetések levonására alkalmasak, mint amelyek az eddigi részfeldolgozásokból következnek, bár még mindig kevés információ áll rendelkezésre ahhoz, hogy a politikai, állami, szolgálati incidenciák egészükben feltárhatók legyenek.

Sajátos követelményekkel jelentkezett az 1989 június-júliusában megkezdődött nemzeti kerekasztal-tárgyalások munkabizottságaiban megkezdett munka. Ezek a szakértői csoportok első üléseiken nem csupán napirendjükről, működési kereteikről, megvitatandó témáikról döntöttek, de törekedtek egy közös tárgyalási nyelv kialakítására is. Definiálni kellett ugyanis azokat a alapvető fogalmakat, amelyeket a tárgyalások eredményessége érdekében – a kommunikatív racionalitás igényeinek megfelelően – mindegyik fél ugyanazon tartalommal, jelentéssel használ a diskurzus során. A Nemzeti Kerekasztal I/6-os politikai munkabizottsága vállalta a feladatot, hogy ha nem is a rendszerváltás, de a „politikai átalakulás” minimális tartalmi jegyeit, mindenek előtt időhatárait leírja. A munkabizottság – amely hivatalosan „Az erőszakos megoldásokat kizáró jogi garanciák megteremtése”

elnevezést viselte – tagjai meglehetősen gyorsan megállapodásra jutottak. Az 1989. július 5-i ülésen Holló András, az MSZMP képviselője elfogadta az Ellenzéki Kerekasztal által javasolt azon értelmezést, miszerint a politikai átmenet „1989. június 10-től, a megállapodás keltének napjától a parlamenti választások kitűzéséig, az alakuló parlament üléséig terjedő időszakig” tart. A jegyzőkönyv gépelt szövegéhez kézzel írt kiegészítés ehhez hozzáteszi: „Alternatív javaslatként az új parlament által beiktatott kormány programjának az elfogadásáig terjedő időszakig.” Egy héttel később a munkacsoportban ez utóbbi verzió került elfogadásra. Némiképpen módosította ezt a szöveget az augusztus 24-i középszintű ülésén Tamás Gáspár Miklós javaslata. Az új megfogalmazás szerint „az átmenet időszaka az új parlament megalakulásáig tart”. A szemantikainak és kívülről akár formálisnak is tűnő viták mögött voltaképpen az az alapprobléma húzódott meg, hogy a mindenekelőtt politikai fordulatot igénylő válságkezelés milyen mélységű és terjedelmű átalakulást fog eredményezni a társadalom egészében és egyes alrendszerében és hogy e folyamat irányát és tartalmát kik és milyen mértékben lesznek képesek meghatározni, befolyásolni. Ennek a története a rendszerváltás, amelynek bizonyításra váró mértékben és tartalommal, de mindenképpen meghatározó szereplői az állambiztonsági / nemzetbiztonsági szolgálatok.

*

Azok a kutatások, amely a fenti kérdések ha nem is megoldására, de tisztázására vállalkoznának, egyelőre adósak a kellő válasszal. Mindmáig politikailag is érzékeny az a problémakör, amely a titkosszolgálatok átalakulásának valódi folyamatát – benne a megszüntettet, az átalakított és újonnan létrehozott komponensekkel – bemutatná. A későbbi vizsgálódások számára néhány hipotézis mégis körvonalazható e kontinuitás valószínűsítésre (a felhozott példák jelzésértékűek, feltáratlan és publikálatlan forrásokra támaszkodnak.²)

1. A polgári titkosszolgálatok hivatásos állományára vonatkozó – és ismert – adatok arra utalnak, hogy nem megalapozatlan az állambiztonsági tisztek „továbbélése” a nemzetbiztonsági, információs hivatali illetve a szakszolgálati beosztásokban. Mivel teljesen új intézményrendszer, és az azt működtető teljesen új állomány egyetlen politikai-társadalmi átalakulás során nem jellemezte a titkosszolgálatok átalakulását, így minden politikai averzió ellenére a személyi kontinuitás jobban jellemezte az intézményi változásokat, mint azt

² A több éve tartó forrásfeltáró munkák eddigi eredményei, több ezer iratszintű forrás jegyzékének a publikálása a közeljövőben várható, illetve a későbbiekben a teljes iratanyag is meg fog jelenni a CEU Nyitott Társadalom Intézete archívumának honlapján.

vélhetnének, de kevésbé, mint amelyre a szélsőséges konspirációelméletek spekulációiból gyanakodni lehetne.

Nyilvános adattá vált³, hogy a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál mintegy harmincöt százalék azoknak a személyeknek az aránya, akik 1990 februárja előtt már a szolgálat állományához tartoztak, és az Információs Hivatalnál valamint a Nemzetbiztonsági Hivatalnál is alig ötven százalék alatt van azok aránya, akik ott kezdtek. Ráadásul a szolgálatok vezetése vonatkozásában még nagyobb az arány, *hatvan–hatvanöt százalékra tehető azok részesedése a vezetői állományban, akik szolgálati viszonyukat 1990 februárja előtt kezdték meg.*⁴

Kevésbé ismert az a folyamat, amely az 1990 elején – a Duna-gate elnevezésű lehallgatási botrány következtében – gyorsan felszámolt belső állambiztonsági szolgálat⁵ és számos intézkedésben betiltotta a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazását⁶, mit kezdett a szolgálat hivatásos állományával. A belső biztonsági szolgálat személyi állományának gyorsabban reagált a kirobbant botrányra, mint a szolgálati vezetők:

A Magyar Népköztársaság BM belső biztonsági szolgálatának személyi állománya megdöbbenéssel és felháborodással értesült az Szabad Demokraták Szövetsége és a FIDESZ 1990. január 5-i sajtóértekezletén történt bejelentésről. Mi, a személyi állomány tagjai határozottan kijelentjük a következőket:

Mint szigorúan centralizált fegyveres testület kizárólag az érvényben lévő jogszabályok által megszabott keretek között, kormányzati felhatalmazás

³ Tóth András, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkárának közlése. Jegyzőkönyv az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottságának 2005. február 15-én, kedden 9 órakor az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (Budapest, VI. Eötvös u. 7.) megtartott kihelyezett üléséről. Országgyűlési Levéltér, Nbb-286/1/2005-1. (Nbb-57/2002-2006.)

⁴ Ungáry Krisztián történésznek az ügynöklisták nyilvánosságáért folytatott küzdelme számos, ellene indított pert von(t) maga után. Ezek egyikének 2007 évi tárgyalásán a felperes Nemzetbiztonsági Hivatal jogi képviselője az idézett adatokat annyiban korrigálta, hogy két év alatt az NBH-nak a rendszerváltás előtt szolgálatba lépett vezetői aránya már 50 %-ra csökkent.

⁵ Lásd: Révész Béla: A „Duna-gate” ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében – politológiai értelmezési lehetőségek. Acta Juridica et Politica, Szeged, 2006.

⁶ A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 2/1990. sz. parancsa. 1990. január 12. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/2/1990.; A titkos operatív-technikai rendszabályok, valamint a „K”-ellenőrzés alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 3/1990. sz. parancsa, 1990. január 19. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/3/1990.; Az állambiztonsággal kapcsolatos kormánydöntések hatályon kívül helyezése. Minisztertanács határozata 3016/1990. 1. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.; A titkosszolgálati eszközökre és módszerekre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése. A Minisztertanács 3028/1990. (I. 21.) sz. határozatának végrehajtása. Belügyminiszter 12/1990. sz. utasítása 1990. január 22. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-21/12/1990. , továbbá: 191. d. 9021. ssz. 10-21/12/1990.; A titkosszolgálati eszközökre és módszerekre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése. Belügyminiszter 12/1990. sz. utasítása. Belügyminiszter távirata BM államtitkárnak, miniszterhelyetteseknek, megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányoknak, csoportfőnököknek, önálló osztályok vezetőinek. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-21/12/1990.

alapján és felügyelet mellett tevékenykedünk a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjének, belső biztonságának megóvása érdekében. Ez szent kötelességünk, melyet az új alkotmányra tett eskünkkel is megerősítettünk.

A leghatározottabban visszautasítjuk azokat a vádakat, hogy öncélúan vagy még napjainkban is bizonyos erők megbízásából dolgozunk. Támogatjuk a hazánkban zajló társadalmi változásokat, a jogállamiságba való átmenet békés jellegének megőrzését elsőrendű feladatunknak tekintjük. Kezdeményezői és szorgalmazói vagyunk a biztonsági szolgálat működését szabályozó, társadalmi ellenőrzést is rögzítő alkotmányerejű törvény megalkotásának. Nem rajtunk múlik, hogy a nyílt szabályozás mindeddig elmaradt. Kérjük a Kormányt, az 1990. januári parlamenti ülészak elé terjessze be az állambiztonságról szóló törvény tervezetét.

Meggyőződésünk, hogy csupán ezzel, a mindenki számára megnyugtató megoldással érhető el, hogy a biztonsági szolgálat ne lehessen semmilyen politikai szervezet eszköze, politikai csatározások célpontja, hanem a magyar nemzet biztonsága érdekében végzett védelmi munkájára koncentrálhasson.

A személyi állomány értetlenül áll az SZDSZ és a Fidesz által a kormány elnökétől követelt, leszámolás színezetű, kollektív felelősségre vonást, elbocsátást, a történelemből már ismert, rosszlelkű „B-listára” helyezést sürgető elképzelések előtt, hiszen ez szöges ellentétben áll az említett szervezetek eddig deklarált demokratikus elveivel.

Mélységesen elítéljük és megvetjük azt a személyt, aki szigorú állam- és szolgálati titkok illetéktelen kezekbe juttatásával súlyos bűncselekményt követett el. Kijelentjük, hogy az ügyészségi vizsgálatnak készséggel alávetjük magunkat. Bízunk abban, hogy az ügy körül kialakult politikai indulatokkal és sugallatokkal a továbbiakban már senki sem igyekszik a vizsgálatot befolyásolni.

Az ország közvéleménye észleli és tapasztalja a romló közrendet és közbiztonságot. Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy egyre több megnyilvánulása jelentkezik a fajgyűlölet szításának, a terror jellegű életveszélyes fenyegetéseknek, rémhírek terjesztésének, politikai kalandorságnak. Mindezek megelőzése, felderítése és akadályozása feladatkörünkbe tartozik. Szervezetünk szétverésével e jelenségek

feltartóztathatatlaná válnak, ami beláthatatlan következményekkel járhat a társadalom egésze számára.

Leszögezzük: a biztonsági szolgálat munkatársai esküjükhöz híven, kizárólag a Magyar Köztársaság biztonsága, az alkotmányos rend védelme érdekében munkálkodnak.

Felhívunk minden törvénytisztelő állampolgárt és valamennyi törvényes alapon álló politikai pártot és szervezetet arra, hogy az ország és a nép érdekében végzett tevékenységünket támogassa.⁷

A politikai és a szolgálati vezetés érezhette, hogy a III/III-as csoportfőnökség megszüntetése kemény ellenállásba ütközhet, ugyanakkor a közvélemény felháborodását⁸ is csillapítania kellett. Az 1990. január 23-án lemondott Horváth István belügyminiszter egyik utolsó intézkedésével tulajdonképpen a hivatalos állományok kedvezett a politikával szemben, amikor megtiltotta a betöltetlen hivatásos tiszti státusoknak a polgári életből – valójában az MSZP vezetői köréből – történő feltöltését.⁹ A kormány január 21-i ülésének foglalkozott a kialakult helyzettel, és az állományra vonatkozóan is döntést hozott: „Döntő részük a rendőrség közbiztonsági, közlekedési, igazgatásrendészeti és bűnügyi állományába a létszámhiány pótlásaként átcsoportosításra kerül, az arra jogosultak pedig nyugállományba vonulnak.”¹⁰ A valódi „munkaerő-áramlás” viszont az a tíz nappal későbbi kormányhatározatban tükröződött, amely a már újonnan elfogadott nemzetbiztonsági struktúra¹¹ állományára vonatkozott¹²:

⁷ A belső biztonsági szolgálat személyi állományának nyilatkozata. MTI / OS 1990. január 7.

⁸ Lásd: A közvélemény a Duna-gate ügyről. Az adatfelvétel ideje: 1990. január 25–30. A megkérdezettek száma: 1000 fő. Magyar Közvélemény-kutató Intézet. Magyarország Politikai Évkönyve 1991. Ökonómia Alapítvány – Economix Rt. 1991. 568-570. o.

⁹ A hivatásos állományba történő kinevezések szüneteltetése. Belügyminiszter 10/1990. sz. utasítása. 1990. január 18. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 10-21/10/1990.

¹⁰ A nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezeti keretek kialakítása. Minisztertanács határozata 3028/1990. 3. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

¹¹ A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. 1990. évi X. törvény. Magyar Közlöny 1990. február 14.

¹² A nemzetbiztonsági szolgálatok létrehozásáról és működési feltételeiről. A Minisztertanács 3039/1990. határozata. 1990. február 2. 5. o. MOL XIX-A-83-a. f. 824. d. II. köt.

3. Az MK Nemzetbiztonsági, valamint Információs Hivatala, továbbá az MN Biztonsági Hivatala (a továbbiakban: nemzetbiztonsági szolgálatok) pénzügyi, technikai feltételeit a Belügyminisztériumtól, illetve a rendőrségtől (a továbbiakban együtt: Belügyminisztérium) való átcsoportosítással kell megoldani.

A létszám, az anyagi eszközök (épületek, technikai berendezések, fegyverzet, gépjárművek) és a költségvetés átadására az egyes nemzetbiztonsági szolgálatokra háruló feladatok arányában folyamatosan kerüljön sor. Ugyanígy kell eljárni a Katonai Feldehárító Hivatal eszközeinek kiegészítésénél.

4. Az átszervezést úgy kell végrehajtani, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok alaptevékenységet ellátó állománya a Belügyminisztérium megszűnő állambiztonsági szerveinél foglalkoztatottnál alacsonyabb létszámú és jobb szakmai felkészültségű legyen. Az alaptevékenység anyagi, technikai, pénzügyi kiszolgálását végző személyi állományt a Belügyminisztérium létszámából kell átcsoportosítani. Az átszervezés során felszabaduló létszámmal kizárólag a rendőrség bünyügyi, közrendvédelmi és közlekedési, illetve igazgatásrendészeti állományát lehet megerősíteni.

Ennek alapján természetes tehát, hogy az állambiztonsági tisztek vagy közvetlenül, vagy közvetve – amennyiben átkerültek néhány napra a rendőrség állományába – a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál folytatták a korábban, az állambiztonsági csoportfőnökségek valamelyikénél megkezdett munkájukat. És hogy még a munkaviszony folyamatossága illetve a szerzett jogok megtartása is garantált legyen az intézményi átalakítások-átnevezések forgatagában, a titkos határozat arról is rendelkezett, hogy az érintett állománybeliek munkajogi helyzete szempontjából a változás „a munkáltató elnevezése módosításának” minősül.

2. A belső elhárítással foglalkozó csoportfőnökség látványos felszámolása a közvélemény előtt azt a látszatot keltette, mintha maga a belső elhárítás szűnt volna meg. Pedig nyilvánvaló, hogy az – akár demokratikus, akár nem-demokratikus – államiság főhatalma, a szuverenitás semmikor sem létezett és nem is létezhet intézményes védelem nélkül. Így háttérben a feladatot átcsoportosítása azonnal megkezdődött. Az a január 12-i belügyminiszteri parancs, amely felfüggesztette a titkos operatív eszközök és módszerek

alkalmazását¹³ arról is rendelkezett, hogy a belső elhárítás központi és helyi szerveinél folyamatban lévő ügyeket azonnal vegye át a külső, azaz a kémhárítás, tehát a III/II-es Csoportfőnökség. Az ugyanezen a napon hozott kormányhatározat fel is sorolja a kémelhárítás által gyakorolt új hatásköröket¹⁴: alkotmányellenes törekvések, terror-diverziós cselekmények, a különösen fontos állami tisztségeket ellátó személyeket veszélyeztető magatartások felderítése és elhárítása. Mindezek tényállásai taxatívén is megjelennek a nemzetbiztonsági feladatokkal kapcsolatos kormányrendeletben¹⁵. Eszerint nemzetbiztonsági szolgálati feladat az állam elleni bűncselekmények (Btk. X. fejezet), az emberiség elleni bűncselekmények (Btk. XI. fejezet), a terrorcselekmény (Btk. 261. §) és a légi jármű hatalomba kerítése (Btk. 262. §), a közösség elleni izgatás (Btk. 269. §) a rémhírterjesztés (Btk. 270. §) megelőzése, felderítése és megakadályozása.

Mivel a III/III. Csoportfőnökség vonatkozásában a „szolgálat” mint intézmény és a „szolgálat” mint tevékenység közötti különbség tisztázatlan maradt, így a belső elhárítás illetve a titkosszolgálati eszközök és módszerek ma is mint a diktatúra attribútuma jelenik meg a közvélemény egy része előtt, illetve ezek jelenléte és működése mint a jogállamtól idegen jelenségek konspiratív fennmaradását bizonyítják sokak számára.

3. A titkosszolgálatok állományának, feladatainak folyamatosságát jelző mozzanatok mellett külön jelentősége van a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztését, betiltását elrendelő intézkedések utáni helyzetnek. A nem nyilvános döntések után először a Minisztertanács 1990. január 21-i ülését követően értesült arról a közvélemény, hogy betiltásra kerültek az operatív titkosszolgálati eszközök és módszerek, illetve hogy január 18-i hatállyal megszűnt a belső biztonsági szolgálat.¹⁶ Arról nem esett szó, hogy a Minisztertanács nem eredeti döntést hozott, hanem „tudomásul vette” a belügyminiszter e tárgyban hozott korábbi intézkedéseit. Arról sem lehetett tudni, hogy a belügyminiszter korábban mindenfajta titkosszolgálati tevékenységet megtiltott¹⁷ (ismét egy közkeletű tévedés: a titkosszolgálati eszközök és módszerek a „közönséges” bűncselekmények vonatkozásába éppúgy alkalmazott, mint a nagyobb nyilvánosságot kapott „politikai” cselekmények vonatkozásában). A miniszteri paranccsal szemben azonban e tekintetben a

---

¹³ A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 2/1990. sz. parancsa. 1990. január 12. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/2/1990.

¹⁴ A nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezeti keretek kialakítása. Minisztertanács határozata 3028/1990. 3. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

¹⁵ A nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról. 26/1990. (II. 14.) MT rendelet

¹⁶ A nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezeti keretek kialakítása. Minisztertanács határozata 3028/1990. 3. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

¹⁷ A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 2/1990. sz. parancsa. 1990. január 12. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/2/1990.

Minisztertanács megszűkítéssel élt. A Minisztertanács ugyanis csak a belső biztonsági szolgálat (III/III-as csoportfőnökség) által alkalmazott titkosszolgálati eszközök és módszerek megtiltását vette tudomásul. A többi szolgálati ágra illetve a rendőrségre vonatkozó tilalmat tehát ezzel a határozatával a Minisztertanács tehát „felülírta”, miközben egy már – jogilag – nem létezett csoportfőnökséget tiltott el ezen eszközök alkalmazásától.

Mégsem ezt a helyzetet kommunikálta az Országgyűlés nyilvánossága előtt Gál Zoltán, a Horváth István lemondását követően a Belügyminisztérium vezetésével megbízott államtitkár. A titkosszolgálati eszközök engedélyezéséről szóló törvényjavaslat expozéjában a speciális állami tevékenységre, szolgálatokra, és ezeknek speciális eszközeire vonatkozóan azzal sürgette a kormány által beterjesztett szabályozás elfogadását, hogy „jelen pillanatban erre a tevékenységre nincs normatíva”¹⁸. Nem sokan tudhatták, hogy a III/III-ból III/II-vé vált szolgálati feladatok, ügyek „vitték magukkal” ezen „normatívák” alkalmazásának a lehetőségét is.

De nem csak a közvélemény, hanem Sólyom László, az Alkotmánybíróság elnökhelyettese is ennek a félrevezetésnek az áldozata lett. A Gál Zoltánét követő felszólalásában némi megkönnyebbüléssel jelenthette be, hogy mivel a Minisztertanács a három határozatát már vasárnap (ti. január 21-én) hatálytalanította, így „egyszerűen nem maradt tárgya az eljárásunknak”.¹⁹ De mi is lett volna az Alkotmánybíróság eljárásának a tárgya?

A lehallgatási botrány kirobbanását követően az Alkotmánybíróság hivatalból kezdeményezte az eljárást, ugyanis feltételezték, hogy ezek a belügyi utasítások nem felelnek meg a Magyarország által aláírt emberi jogi szerződéseknek.²⁰ A Belügyminisztériumtól 84 titkos jogszabályt kaptak meg, ezek közül három minisztertanácsi határozat volt, a többi pedig miniszteri utasítás, illetőleg parancs²¹. „Ezeket a múlt héten átvizsgáltuk – számolt be munkájukról Sólyom László – és hétfőn délután éppen teljes ülést tartott az Alkotmánybíróság ebben az ügyben, amikor először telefonon, majd pedig írásban is értesítést

---

¹⁸ A különleges titkos szolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat beterjesztése. Gál Zoltán belügyminisztériumi államtitkár expozéja. 1990. január 24. 6. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6066. o.

¹⁹ A különleges titkos szolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat megtárgyalása. Sólyom László, az Alkotmánybíróság helyettes elnöke felszólalása. 1990. január 24. 5. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6142. o.

²⁰ Alkotmánybíróság utólagos normakontrollja a BM rendelkezései vonatkozásában. Kilényi Géza alkotmánybíró levele Horváth István belügyminiszternek 1990. január 9. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 1-a-15/90.

²¹ Az Alkotmánybíróság részére átadott belügyi belső rendelkezések jegyzéke. BM Titkárság 1990. január 11. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 1-a-18/1990.

kaptunk Horváth István akkori belügyminisztertől, hogy az összes vonatkozó jogszabályt hatályon kívül helyezte”. Az igaz volt, hogy az említett minisztertanácsi határozatokat²² valóban hatályon kívül helyezte a Minisztertanács²³. Arról viszont senki – az Alkotmánybíróság sem – nem értesült, hogy csakis a belső biztonsági szolgálat (III/III-as csoportfőnökség) által alkalmazott titkosszolgálati eszközök és módszerek megtiltását vette tudomásul a nevezetes vasárnapi ülésén.

Tovább bonyolította a helyzetet, hogy a korábban említett belügyminiszteri parancsok kezdetben mindenféle időbeni feltételtől (és láthatuk: szolgálati ágtól) függetlenül említették az operatív eszközök betiltását, felfüggesztését. Legfeljebb arra történt utalás egy január 19-i parancsban, hogy az intézkedés „további parancsig” hatályos²⁴. Három nap alatt máris változott a helyzet. A január 21-i kormányülés biztosra vette, hogy a héten elfogadja a parlament az operatív eszközökről szóló törvényjavaslatot²⁵. Ennek tudatában másnap a még egy napig a posztján maradó belügyminiszter újabb utasítást adott ki. Ennek értelmében a titkos eszközök és módszerek alkalmazására vonatkozó jogszabályok, utasítások módosított (kiegészített, átdolgozott) szövegére vonatkozó tervezeteket a „különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról” szóló törvény kihirdetésétől számított három napon belül „a döntésre illetékeshez kell előterjeszteni”. A törvényt három nappal később megszavazta az Országgyűlés azzal, hogy kihirdetése napján, azaz 1990. február 14-én lép hatályba. A belügyminiszteri utasítás értelmében tehát a január elején a nagy nyilvánosság előtt elbúcsúztatott, közel száz operatív norma február közepére titokban visszatérhettek. Ami a módosításokra megadott három napot illeti, a feltehetően a Magyar Népköztársaság / Magyar Köztárság, állambiztonság / nemzetbiztonság névcserékre terjedhetett ki, illetve a külső engedélyköteles operációk esetében az igazságügyminiszter nevesítésére.²⁶ Ez a magyarázata, hogy a későbbi és a jelenlegi szolgálatok operatív szabályozásának kellő ismerete nélkül is támaszkodni lehet az állambiztonsági szolgálatok

---

²² Az állam biztonságának védelmében alkalmazható eszközökről és módszerekről. Minisztertanács Elnökhelyettesének 1/1975. sz. utasítása; Az állambiztonsági feladatokról. A Minisztertanács 6000/1975. sz. határozata; A katonai hírszerző tevékenység szabályozásáról. A Minisztertanács 6001/1975. sz. határozata.

²³ Az állambiztonsággal kapcsolatos kormánydöntések hatályon kívül helyezése. Minisztertanács határozata 3016/1990. 1. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

²⁴ A titkos operatív-technikai rendszabályok, valamint a „K”-ellenőrzés alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 3/1990. sz. parancsa, 1990. január 19. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/3/1990.

²⁵ Előterjesztés a) a nemzetbiztonsági feladatok ellátásáról szóló törvény tervezetéről; b) a nemzetbiztonsági feladatok ellátásáról szóló törvény hatálybalépéséig terjedő időszakban érvényes átmeneti intézkedésekről; c) az állambiztonsággal kapcsolatos kormánydöntések hatályon kívül helyezéséről. Minisztertanács ülésének jegyzőkönyve. 9. o. 1990. január 18-a és január 21-e. Hangfelvétel alapján készült tartalmi összefoglaló és tájékoztató. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

²⁶ Salga István: A párttal tűzön-vízen át. Népszabadság, 2009. május 16.

rendszerátalakítás előtti belső normáira. Ahogyan egy korábbi operatív tiszt említette: „És ugyanazok, ugyanott, ugyanúgy tették a dolgukat a rendszerátalakítás után is, mint ahogy például egy villamost sem lehetett másként vezetni.”

***

A fentiekben vázolt hipotézisek csupán jelezni kívánják annak a kutatásnak az irányát, amelyek a rendszerátalakítás politikai átalakulásának valamint a titkosszolgálatok változásainak egymásra hatásait kívánja elemezni – utóbbi szerepének indokolatlan alá- illetve felülértékelését egyaránt elkerülve.

Alkotmánybíróság utólagos normakontrollja a BM rendelkezései vonatkozásában. Kilényi Géza alkotmánybíró levele Horváth István belügyminiszternek 1990. január 9.

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGA

Dr. HORVÁTH ISTVÁN úrnak,
belügyminiszter

B U D A P E S T

Tisztelt Belügyminiszter Ur !

A Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága 1990. január 8-1 ülésén úgy döntött, hogy soronkívüli eljárás keretében utólagos normakontroll alá vonja a Belügyminisztérium egész működési körét illetően,

- a levéltitok védelmét
- a távközlési titok védelmét és
- a magánlakás sérthetlenségét

közvetve vagy közvetlenül érintő valamennyi, a Magyar Közlönyben ki nem hirdetett rendelkezést. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. tv. 24. §-a alapján felkérem tehát: sziveskedjék nyolc napon belül az Alkotmánybíróság részére megküldeni minden olyan hatályos normatív aktust vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét /utasítás, parancs, szabályzat stb./, amely bármely szolgálati ág körében - a Belső Biztonsági Szolgálatot is ide értve - a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó szervek magatartását kötelező érvénnyel szabályozza. Az Alkotmánybíróság eljárása a szolgálati és államtitkot tartalmazó rendelkezésekre is kiterjed.

Mivel az Alkotmánybíróság székházának elfoglalására még nem került sor, a kért rendelkezéseket sziveskedjék az Alkotmánybíróságnak az Országgyűlés épületelet 56. számú irodájába küldeni.

Budapest, 1990. január 9.

Tisztelettel:

/Dr. Kilényi Géza/
alkotmánybíró

- a - 12/70

A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 2/1990. sz. parancsa. 1990. január 12.

BELÜGYMINISZTERIUM

SZIGORÚAN TITKOS!
(visszavonásig)

Szám: 10-22/2/1990.

T Ö R Ö L V E I	
írást megadott: NBSZ	
Palotai János	
Ása: Jov.	
2000 -02-08	
Írás száma:	JH
hitelesítő:	aláírás
P. H.	

A BELÜGYMINISZTER

2/1990.

P A R A N C S A

2010. é. péld.
Művelés fő
1999. júl. 2
Dr. Fenyvesi
ORFK Bű-f

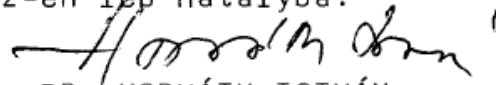
a titkos operatív eszközök és módszerek
alkalmazásának felfüggesztéséről

Budapest, 1990. január 12-én.

A Belügyminisztérium Állambiztonsági Szervénél folyamatban
lévő átszervezésre tekintettel

m e g p a r a n c s o l o m :

1. A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazására vonatkozó utasítások, belügyi rendelkezések alkalmazását a Belügyminisztérium III/III. Csoportfőnökség központi és területi szerveinél azonnali hatállyal felfüggesztem.
2. A BM III/III. Csoportfőnökségnél, illetve területi szerveinél folyamatban lévő, további feldolgozást igénylő ügyeket a BM III/II. Csoportfőnökség vegye át.
3. A parancsban foglaltak végrehajtásáért a BM III/II. csoportfőnök, valamint a rendőr-főkapitányok és állambiztonsági helyettesi felelősek.
4. Ez a parancs 1990. január 12-én lép hatályba.

DR. HORVÁTH ISTVÁN
belügyminiszter

A titkosszolgálati eszközökre és módszerekre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése. A Minisztertanács 3028/1990. (I. 21.) sz. határozatának végrehajtása. Belügyminiszter 12/1990. sz. utasítása 1990. január 22.

BELÜGYMINISZTER

Szám: 10-21/12/1990

SÜRGŐS, AZONNAL TOVÁBBITANDÓ!

BELÜGYMINISZTER

...12/1990. sz.

u t a s í t á s a

Budapest, 1990. január 22.

A 3016/1990. MT határozat hatályon kívül helyezte az állambiztonsági feladatokról szóló 6000/1975. MT határozatot, valamint az MT elnökhelyettesének 1/1975.sz. utasítását az állam biztonságának védelmében alkalmazható eszközökről és módszerekről. Erre tekintettel az alábbi utasítást adom ki:

- 1./ A 6000/1975. MT határozat, valamint az 1/1975. Mt elnökhelyettesi utasítás végrehajtásaként kiadott belügyminiszteri és a belügyminiszter felhatalmazása alapján kiadott belügyi rendelkezéseket hatályon kívül helyezem. Ezek jegyzékét a melléklet tartalmazza.
- 2./ A titkos eszközök és módszerek alkalmazására vonatkozó jogszabályok, utasítások módosított (kiegészített, átdolgozott) szövegére vonatkozó tervezeteket "a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról" szóló törvény kihirdetésétől számított 3 napon belül a döntésre illetékeshez kell előterjeszteni.
- 3./ Az utasítás kiadása napján lép hatályba.

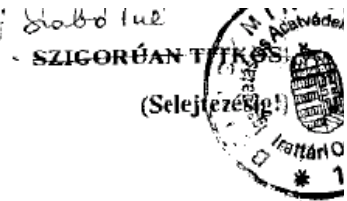
Kapják: Dr. Gál Zoltán államtitkár
 miniszterhelyettesek
 főcsoportfőnökök helyettesei
 csoportfőnökök
 megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányok
 BM önálló osztályok vezetői
 BM Titkárság vezetője

(Dr. Horváth István)

A Belügyminisztérium szervezetének változásáról. Belügyminiszter 18/1990. sz. utasítása.
1990. február 14.

BELÜGYMINISZTERIUM

Szám: 10—21/18/1990.

**A BELÜGYMINISZTER
18/1990. BM
UTASÍTÁSA**

A Belügyminisztérium szervezetének változásáról

HATÁLYON KÍVÜLI HELYE

//P/18 BM-ut.

Budapest, 1990. február 14-én

1. „A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról” szülő 1990. évi X. törvény hatályba lépésének napjával:
  - a) — a Belügyminisztérium (a továbbiakban: BM) Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárságot,
    - a BM III/L., III/II., III/IV. Csoportfőnökséget,
    - a BM AFTCS Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztályát,
    - a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok állambiztonsági helyettesi beosztását és
    - a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok III/I. alosztályait és III/II. osztályait, valamint az állambiztonsági törzsszerveket (titkárságokat)
  - m e g s z ű n t e t e m.**
  - b) — A BM III/V. Csoportfőnökség szervezetébe sorolom be a BM III/2., a BM III/3., a BM III/4., a BM III/5. osztályokat;
    - a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok állambiztonsági III/3. és III/V. operatív, technikai csoportjait, valamint a Győr-Sopron megyei figyelő alosztályt.
  - c) — A BM AFTCS keretében irattári önálló alosztályt hozok létre.
2. A megszüntetett szervek személyi állományát, a működésüket biztosító anyagi-pénzügyi feltételeket, eszközöket külön intézkedés alapján a nemzetbiztonsági szolgálatokhoz, illetve a rendőrségi szervekhez kell átcsoportosítani.
3. A BM III/V. Csoportfőnöksége, valamint a jelen utasítással a BM III/V. Csoportfőnökség szervezetébe sorolt egységek kötelesek biztosítani a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendőrség bünyügyi szerveinek munkájához szükséges technikai és egyéb szolgáltatásokat.
4. A megszüntetett szerveknél az átcsoportosítás végrehajtásáig, a BM III/V. Csoportfőnökségnél és a hozzá sorolt szerveknél pedig az újabb döntésig a működésükhöz szükséges anyagi, pénzügyi feltételeket a BM illetékes szervei a korábbi rendnek megfelelően kötelesek biztosítani.
5. A BM Híradástechnikai Osztálya és Külügyi Osztálya köteles ellátni a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységével összefüggő, szakterületüknek megfelelő feladatokat.
6. A Nemzetbiztonsági Hivatal személyzeti szervének felállításáig a szükséges személyzeti feladatokat a BM Személyzeti Csoportfőnökség látja el.

DR. GÁL ZOLTÁN s. k.,
belügyminisztériumi államtitkár